

Archeologisch bureauonderzoek

Oostelijke deel kern Cadzand-Bad Gemeente Oostburg

B&G rapport 1109

Colofon

Projectnummer	24381010
Auteurs	drs. A.M.H.C. Koekkelkoren, drs. S. Moerman
Redactie	dr. A.W.E. Wilbers
Versie	1.4
Status	concept

Autorisatie

dr. A.W.E. Wilbers	Senior Prospector	5-11-2011	
--------------------	-------------------	-----------	--

Goedkeuring

drs. I. van der Weide	Senior Archeoloog Regio Zeeland		
-----------------------	------------------------------------	--	--

Opdrachtgever

Golfpark en strandparking Cadzand-Bad V.O.F. i.o.
t.a.v. dhr. A.C. de Keuninck
Lange Strinkweg 1
4506 JG Cadzand-Bad

© Becker & Van de Graaf bv
Noordwijk, januari 2011
ISSN 1879-3711

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Protocol 4002

SAMENVATTING:

In opdracht van Golfpark en Strandparking Cadzand-Bad is aan de Lange Strinkweg in Cadzand-Bad een archeologisch onderzoek uitgevoerd door Becker en Van de Graaf bv, gelijktijdig met een milieukundig onderzoek door IDDS bv.

Uit het archeologisch onderzoek is gebleken dat het plangebied niet bewoonbaar was in de periode vóór de inpoldering, uiterlijk in 1112 na Chr. Vóór de inpoldering waren er mogelijk perioden waarin het gebied wel bewoonbaar was. Eventueel resten uit deze periode zijn echter verspoeld in latere periodes, wanneer het land permanent onder water lag of door overstromingen. Ná de inpoldering was het gebied nog steeds erg nat. De enige resten van bebouwing en bewoning in het gebied zijn aangetroffen op, of in de vorm van, terpen. Hierop stonden huizen en zelfs een kerkje. Terpen zijn uitsluitend ten zuiden van het plangebied aangetroffen. In het plangebied zijn geen resten aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van terpen in het verleden.

In het plangebied zijn geen resten aangetroffen van bebouwing of bewoning. De eerste bewoning ten noorden van het plangebied stamt uit het begin van de 20ste eeuw. Het gaat hierbij om een boerderijcomplex waarvan het oudste element uit 1908 stamt. Ook Cadzand-Bad is pas in de 20ste eeuw ontstaan.

Er kan daarom worden gesteld dat er geen onverstoorde archeologische resten aanwezig zijn in het plangebied. Om deze reden wordt er geen vervolgonderzoek geadviseerd voor het plangebied.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek.....	5
1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied	5
1.4. Werkwijze	6
2. GEOMORFOLOGIE EN BODEM	7
2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap rondom Cadzand	7
2.2. Geomorfologie.....	9
2.3. Bodem	10
3. ARCHEOLOGISCHE EN (BOUW)HISTORISCHE INFORMATIE	12
3.1. Korte geschiedenis van Cadzand	12
3.2. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden	12
3.3. Landgebruik	13
4. VERWACHTINGSMODEL.....	15
4.1. Aanbevelingen	15
4.2. Betrouwbaarheid	15
GERAADPLEEGDE BRONNEN	16
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	17
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Overzicht plangebied	
4. Historische kaart 1720	
5. Kadastrale minuutkaart 1811-1832	
6. Periodentabel	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	oostelijk deel kern Cadzand-Bad
<i>Onderzoeksmeldingsnummer</i>	44372
<i>Plaats</i>	Cadzand-Bad
<i>Gemeente</i>	Oostburg
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Oostburg, sectie W, percelen 210, 235 en 724
<i>Provincie</i>	Zeeland
<i>Coördinaten</i> <i>Centrum</i> <i>Hoekpunten</i>	16.568/378.481 16.528/378.603 (n) 16.713/378.595 (no) 16.821/378.498 (o) 16.472/378.310 (z) 16.358/378.427 (w)
<i>Oppervlakte plangebied</i>	6 hectare
<i>Onderzoekskader</i>	Bestemmingsplanwijziging en bouwvergunning
<i>Opdrachtgever</i>	Golfpark en strandparking Cadzand-Bad V.O.F. i.o. t.a.v. dhr. A.C. de Keuninck Lange Strinkweg 1 4506 JG Cadzand-Bad
<i>Uitvoerder</i>	Becker & Van de Graaf bv Contactpersoon: mw. drs. A.M.H.C. Koekkelkoren Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-3326888 akoekkelkoren@bgarcheologie.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland Afdeling archeologie Contactpersoon: mw. drs. I. van der Weide Postbus 49 4330 AA Middelburg Tel: 011-8670611 im.vander.weide@scez.nl
<i>Beheer en plaats van documentatie</i>	Becker & Van de Graaf, Noordwijk
<i>Uitvoeringsperiode onderzoek</i>	December 2010

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In opdracht van Golfpark en strandparking Cadzand-Bad heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf bv, onderdeel van de IDDS-groep, een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor een locatie in het oostelijke deel van de kern van Cadzand-Bad, langs de Lange Strinkweg in Cadzand, gemeente Oostburg. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in december 2010. De aanleiding voor dit onderzoek is een bestemmingsplanwijziging, waarbij een landbouwareaal zal worden gebruikt voor woningbouw. Graafwerkzaamheden ten behoeve van deze ontwikkeling zullen zorgen voor een bodemverstoring tot een diepte van maximaal 1,0 m beneden maaiveld. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden hierdoor verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde verwachting voor het plangebied. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen over bekende en verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Op basis van de resultaten van het onderzoek worden aanbevelingen gedaan over eventueel behoud of vervolgonderzoek.

Om dit doel te kunnen realiseren, wordt op de volgende vragen een antwoord gegeven:

- Is op de locatie naar verwachting nog een bodemarchief aanwezig?
- Wat is (naar verwachting) de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien het bureauonderzoek niet of onvoldoende antwoord kan geven op bovenstaande vragen:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de vragen 1 en 2 voldoende te kunnen beantwoorden?

Indien het bureauonderzoek voldoende antwoord kan geven op de vragen 1 en 2:

- In welke mate wordt een eventueel aanwezig bodemarchief verstoord door de realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 (Centraal College van Deskundigen 2010) en de regionale eisen.

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar bijlage 6. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied

De ligging van het onderzochte gebied, oftewel het plangebied, is weergegeven in bijlage 1. Het plangebied ligt in het oosten van de kern van Cadzand-Bad. Het plangebied ligt rondom de Lage Strinkweg. Ten oosten van het plangebied loopt de Ringwijk Noord II en ten zuidwesten van het plangebied loopt de Badhuisweg. Het plangebied is circa 6 hectare groot en bestaat uit enkele onbebouwde percelen. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in bijlage 3.

Om tot een gespecificeerde verwachting voor het plangebied te komen, is niet alleen gekeken naar bekende gegevens over het plangebied zelf maar ook naar de omgeving. Voor het totale onderzochte gebied, oftewel het onderzoeksgebied, is als begrenzing een straal van 500 m rondom de grenzen van het plangebied gekozen. De straal van 500 m is dusdanig gekozen dat de ontwikkeling van het oude en nieuwe land in de omgeving van het plangebied kan worden onderzocht.

1.4. Werkwijze

Bij het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over bekende of verwachte archeologische en bouwhistorische waarden binnen het onderzoeksgebied. Er is gebruik gemaakt van informatie uit de onderstaande lijst. Deze gegevens zijn aangevuld met relevante informatie uit beschikbare achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst).

Archeologie en bouwhistorie

- Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)
- Archeologisch Informatie Systeem (Archis II) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)
- KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH; www.kich.nl)

Bodemkaarten en geomorfologische kaarten

- Bodemkaart 47 Cadzand (DLO-Staring Centrum 1994)
- Geomorfologische kaart 47 (Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst 1986)

Historische kaarten

Aanvullende historische informatie is verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal, via waswaswaar.nl, waaronder de kaarten:

- Blaeu
- Kadastrale minuutkaart 1811-1832

Websites

- <http://cadzand.info/nl/historie.php>
- <http://www.cadzand-dorp.nl/Historie/images1900-heden/1953%20watersnoodramp.html>
- www.voetscadzand.nl

Archief

Het Zeeuws Archief is geraadpleegd. Er is echter geen relevante informatie aangetroffen betreffende het plangebied.

Overige informatie

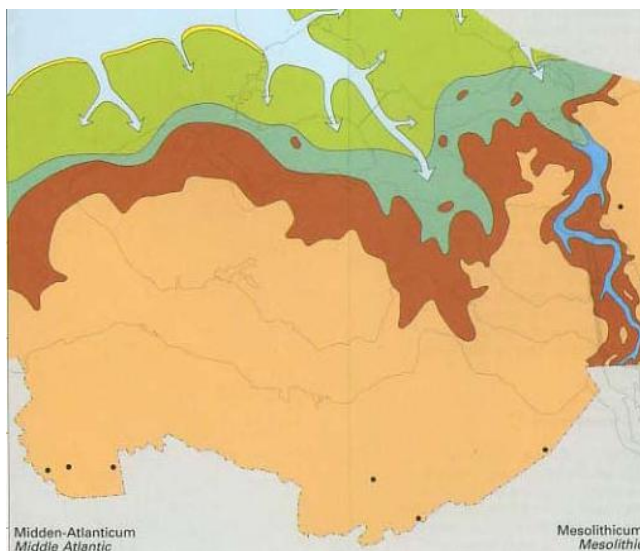
Er is contact opgenomen met de heemkundige kring van West-Zeeuws-Vlaanderen (mw. E. Moerland).

2. Geomorfologie en bodem

2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap rondom Cadzand

De ontwikkeling van het landschap rondom Cadzand en het plangebied is hieronder schematisch weergegeven. Het kaartmateriaal is afkomstig van Vos en van Heeringen, 1997.

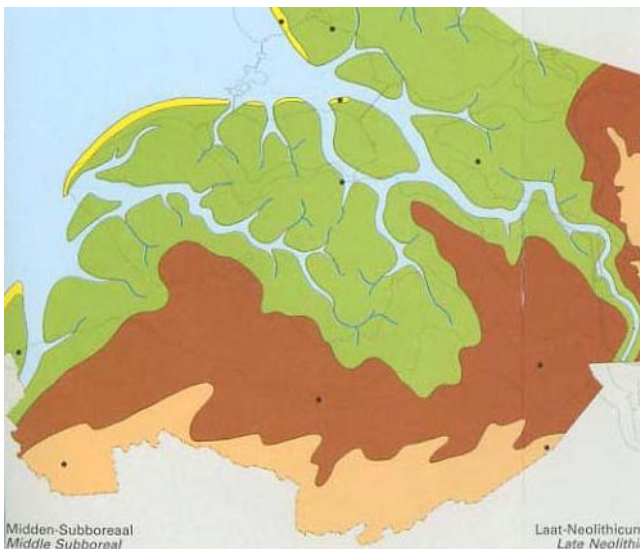
Ontstaansgeschiedenis van het landschap rondom Cadzand

1. Circa 120.000 tot 5.000 jaar voor Chr.

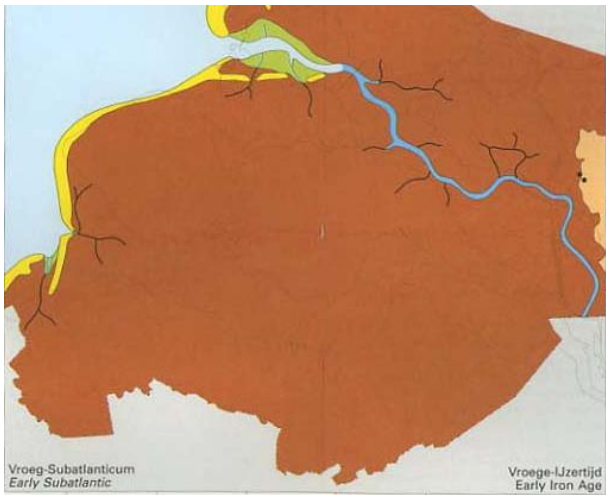
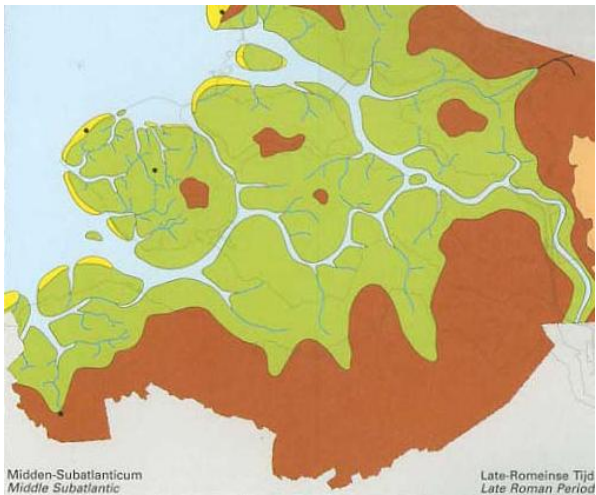
In de ijstijd van het Weichselien (120.000 tot 10.000 jaar geleden) lag de huidige Noordzee droog en heerste er in Nederland een koud en droog klimaat. Door de kou en droogte was er weinig vegetatie waardoor de wind het droge zand kon opnemen en afzetten in een dikke deken van zand. Ook bij Cadzand komt dit dekzand voor en wel op een diepte van 15 tot 25 m.

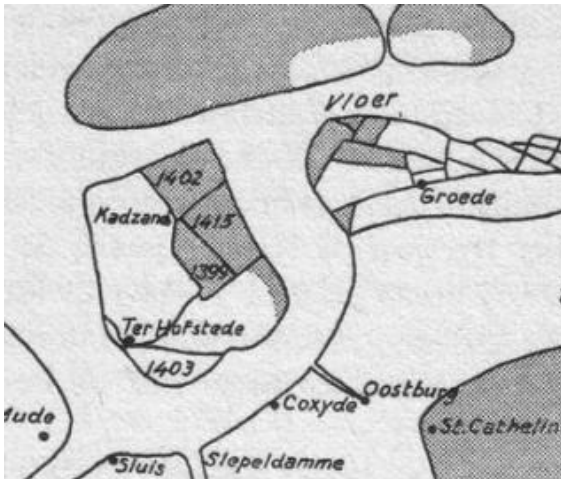
Vanaf ongeveer 10.000 jaar geleden (het begin van het Holoceen) veranderd het klimaat en begint door het afsmelten van het landijs de zeespiegel in de Noordzee snel te stijgen. Tot ongeveer 5000 jaar voor Chr. bestaat de kustzone uit een reeks van eilanden gescheiden door getijdegeulen met achter de eilanden uitgestrekte wadplaten. Aan de landzijde van deze kustzone bevindt zich een smalle strook kwelders en kustvenen. De kustzone komt door de stijging van de zeespiegel steeds dichterbij Cadzand te liggen.

2. Circa 5.000 tot 2.500 voor Chr.

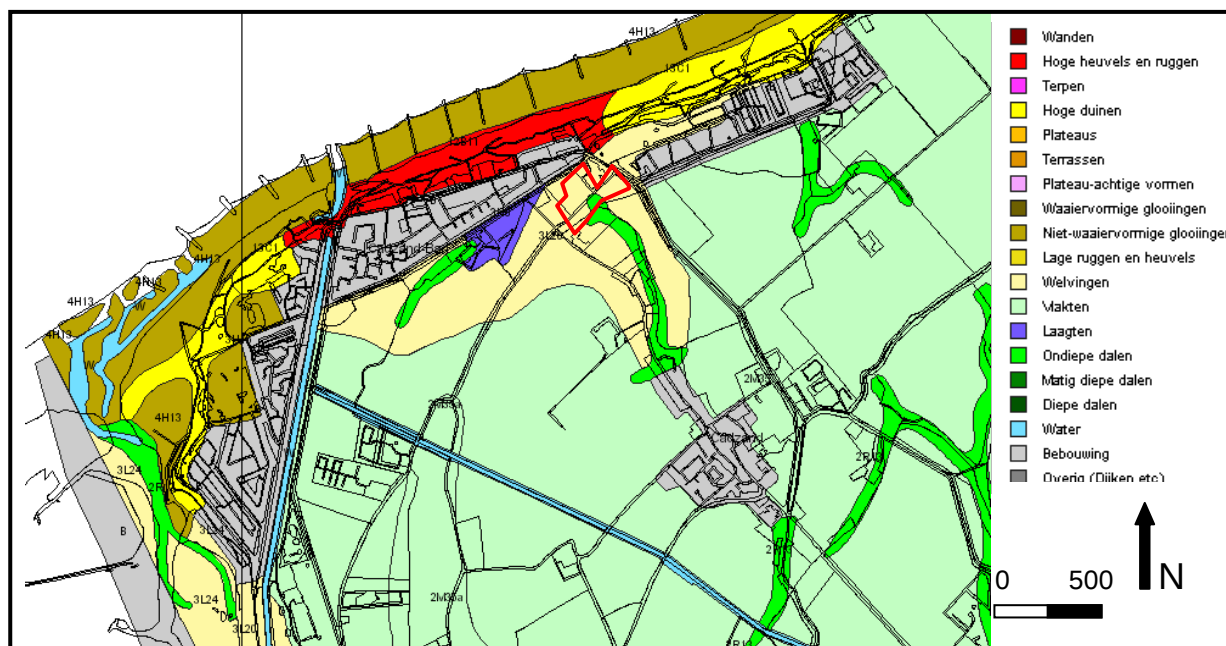
Door de steeds verdergaande stijging van de zeespiegel schuift de kustzone in deze periode nog verder landinwaarts waardoor Cadzand en het plangebied in een grote getijde geul komen te liggen (deze getijdegeul is zo groot dat deze ook het dekzand in de ondergrond meters diep weg erodeert).

	3. Circa 2.500 voor Chr. tot 50 na Chr. Rond 2.000 voor Chr. begint de zeespiegelstijging in snelheid af te nemen. Het gevolg is dat de getijdegeulen verdwijnen en de eilanden aan elkaar groeien. Achter de nu gesloten kust vormt zich in de lage en natte gebieden een uitgestrekt veengebied. Bij Cadzand ligt in deze periode de kustlijn enkele kilometers meer naar het noordwesten dan nu. Het plangebied bevindt zich in deze periode in het veengebied vlak naast een veenstroom die het veen ontwaterd. Deze veenstroom volgt de voormalige bedding van de getijdegeul uit de periode hiervoor.
	4. Circa 50 tot 500 na Chr. Vanaf ongeveer 50 na Chr. wordt de invloed van de zee in de omgeving van Cadzand weer sterker. Bij grote stormen breekt de zee door de duinen langs de kust en wordt een uitgestrekt kweldergebied gevormd. Het veen wordt weggeslagen en door uitgebreide netwerken van grote en kleine krekken wordt klei en zand afgezet. De bodem bij Cadzand en het plangebied worden waarschijnlijk wederom geërodeerd, nu door een uitgebreid krekkenstelsel.
	5. Circa 500 tot 1.000 na Chr. Tussen 500 en 1.000 na Chr. verandert het krekkenpatroon rondom Cadzand dramatisch. Een groot deel van de waaier van krekken rondom Oostburg wordt door een grote nieuwe kreek afgesneden en verlandt. Op deze kreekresten wordt onder andere Oostburg gesticht. Cadzand vormt vanaf het ontstaan van deze grote nieuwe kreek een eiland (<i>Kaedsant</i>) van kwelderafzettingen met aan de noordwest-rand van het eiland een dunne rij duinen.

	6. Tot 1112 na Chr. Vanaf de 11de eeuw begon men het eiland van Cadzand, dat bestond uit kwelderafzettingen doorsneden door krekens, stukje bij beetje in te polderen. De hoogste delen werden daarbij het eerste gedaan, daar ligt ook de plaats Cadzand, en later volgden de lagere delen langs de krekens en, nog later, de krekens zelf. De nummering van de polders in figuur 6 geeft een indicatie van de volgorde van inpoldering. Het plangebied (aangegeven met de rode lijn) ligt deels in de 33ste polder mogelijk het Oudenwerpe, dat circa 1190 wordt genoemd, en deels in de 44ste en laatste polder, de Busschaerspolder. Deze polder lag aan een kreekgeul en in de polder bevond zich een verhoogde woonplaats (terp). Rondom de polders werd in de 12de eeuw een ringdijk aangebracht. De aanwezigheid van een terp in de nabijheid van het plangebied en de late inpoldering van het plangebied wijzen er op dat dit gebied relatief laag lag en dus nat was. Waarschijnlijk was het plangebied alleen bruikbaar voor beweiding.
	7. Circa 14de en 15de eeuw Door herhaaldelijke overstromingen (zoals bijvoorbeeld de St. Elisabethvloed uit de 15de eeuw) werden in de 14de en 15de eeuw grote delen van de kust in Zeeland weggeslagen. Het eiland Wulpen bijvoorbeeld, dat direct ten noorden van het eiland Cadzand lag, werd vrijwel volledig door de zee verzwolgen. Cadzand bleef echter intact, waarschijnlijk als gevolg van de aanwezigheid van de ringdijk. Toch waren overstromingen soms zo hevig was dat de ringdijk doorbrak en waren er regelmatig herstelwerkzaamheden nodig. Buiten de ringdijk ontstonden nieuwe kwelders met krekens die tussen 1399 en 1415 werden ingepolderd en aan het eiland toegevoegd. Pas in de 18de eeuw werd ook de grote kreek tussen Cadzand en Oostburg afgedamd en ingepolderd en werd het eiland Cadzand onderdeel van het vaste land (www.cadzand-dorp.nl).

2.2. Geomorfologie

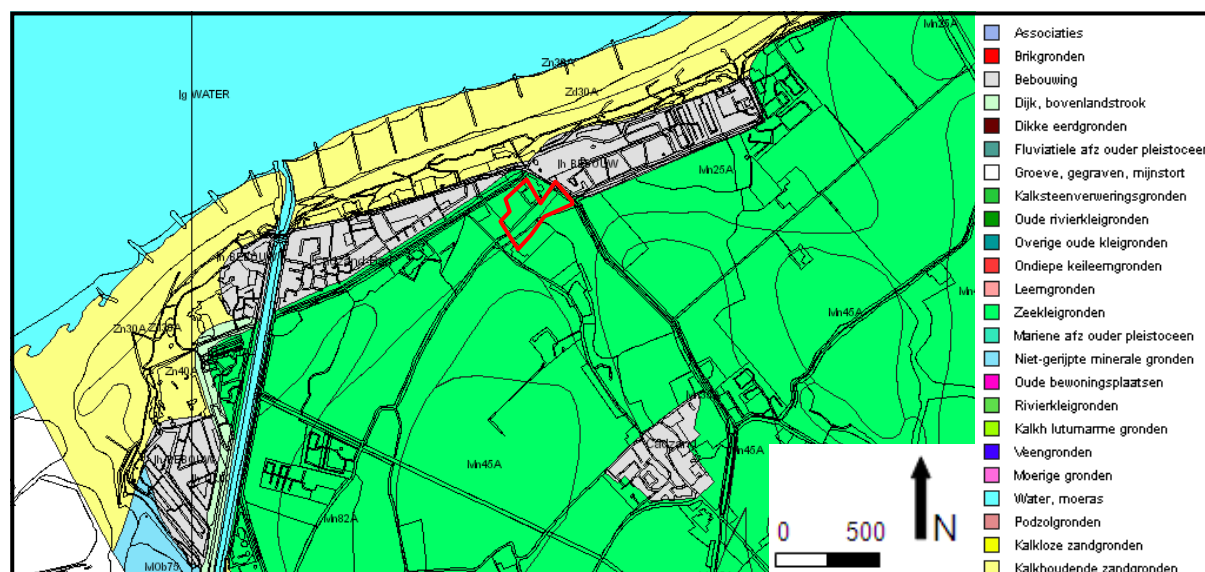
Op de geomorfologische kaart (figuur 10) staat het plangebied aangegeven als een gebied met welvingen in getijafzettingen (Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst 1986). Dit houdt in dat het plangebied in een gebied lag met invloed van getijdenwerking. De welvingen zijn ontstaan door de geulen die door het gebied stroomden en in de ondergrond insneden terwijl naast de geulen klei en zand werd afgezet op kwelders.

Figuur 10. Uitsnede van de geomorfologische kaart. De ligging van het plangebied is aangegeven met een rode omlijning. Het plangebied ligt in een gebied met welvingen in getijafzettingen.

2.3. Bodem

Op de bodemkaart (figuur 11) staat het plangebied aangegeven als een gebied met een kalkrijke poldervaaggrond, bestaande uit zware zavel (DLO-Staring Centrum 1994). Zoals de naam al aangeeft, is de bodem gevormd in een polder, maar is nog niet goed ontwikkeld, vaak door de jonge oorsprong van de gronden. De ondergrond bestaat uit een grijze, roestig gevlekte en (matige) vaste klei. De bovengrond van deze bodems is een grijze, humusarme kleilaag (de Bakker 1966). Het plangebied heeft een grondwatertrap VI, wat inhoudt dat het een droge grond is met een gemiddelde grondwaterstand van dieper dan 120 cm –mv in de zomer en 40 tot 80 cm –mv in de winter.

Figuur 11. Uitsnede van de bodemkaart. De ligging van het plangebied is aangegeven met een rode omlijning. Het plangebied ligt in een gebied met kalkrijke poldervaaggrond.

In het plangebied is gelijktijdig met dit archeologisch bureauonderzoek door IDDS bv een milieukundig bodemonderzoek uitgevoerd. Het was mogelijk om de boringen uit dit onderzoek in te zien voor het archeologisch onderzoek.

Uit enkele boringen die zijn gezet in het plangebied is gebleken dat de bodem bestaat uit kwelderafzettingen: een pakket van afwisselende lagen zand, veen en klei. Boven op deze kwelderafzettingen ligt een zwak tot matig humeus pakket tussen de 30 en 80 cm dikte. In dit matig humeuze pakket zijn sporen van baksteen aangetroffen en aangenomen wordt dat het gaat om de bouwvoor.

3. Archeologische en (bouw)historische informatie

3.1. Korte geschiedenis van Cadzand

Cadzand en omgeving werden pas permanent bewoonbaar nadat het gebied werd ingepolderd vanaf de 11de eeuw. Het plangebied werd pas ingepolderd aan het einde van de 11de eeuw en/of het begin van de 12de eeuw, maar in elk geval vóór 1112. Daarvóór was het landschap voortdurend onder de invloed van de getijdenwerking. Omdat het landschap relatief nieuw is, wordt er naar het ingepolderde land verwezen als *nieuwland*, in tegenstelling tot het *oudland* dat ook zonder menselijk ingrijpen bewoonbaar was (Barends 2005, bijvoorbeeld het landschap rondom Oostburg). Het land waarop het plangebied is gelegen is aangewonnen land, gecreëerd door aanwas: het geleidelijk indijken van percelen vanaf een centraal punt (zie ook figuur 6; Barends 2005).

De middeleeuwse bewoning op het eiland Cadzand was voornamelijk geconcentreerd in een ringdorp ten zuiden van het plangebied. Hier heeft een kapel gestaan in de 11de eeuw en in de 12de eeuw werd er een kerk gebouwd. Rondom de nederzetting stonden vrijstaande huizen.

Pas in de 20ste eeuw is Cadzand naar de kust verplaatst. In deze eeuw ontwikkelde zich eerst het buurtschap Cadzand-Haven dat was gericht op de zeevaart. Bij de komst van recreatie in de tweede helft van de 20ste eeuw ontstond het huidige Cadzand-Bad. Het plangebied ligt iets ten zuiden van Cadzand-Bad.

3.2. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

De verwachting voor het plangebied is laag volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW). Op de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Zeeland staat het plangebied aangegeven als een waardevol gebied, namelijk een provinciaal Belvédère gebied. De waardering van het terrein is voornamelijk gebaseerd op ontwikkeling van het gebied vanaf de Late Middeleeuwen, waarbij geen eerdere sporen worden verwacht.

Binnen het plangebied zijn geen terreinen aanwezig die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) als waardevol staan aangegeven. Ook zijn er geen waarnemingen en vondsten gemeld. Het plangebied ligt wel binnen een onderzoeksmelding (Archis-meldingsnummer 10137). Het gaat hier om een archeologisch en geofysisch onderzoek dat is uitgevoerd in enkele deelgebieden, waarvan deelgebied 5 het zuidelijke deel van het plangebied beslaat. Er zijn voor dit deel van het plangebied geen vindplaatsen of interessante locaties geselecteerd (Schute 1996).

In het onderzoeksgebied, met een straal van 500 m rondom het plangebied, zijn enkele archeologische waarnemingen en AMK-terreinen bekend (bijlage 2). Ook is er een bureauonderzoek uitgevoerd direct ten westen van het plangebied (Archis-meldingsnummer 33864). Bij dit onderzoek is de verwachting voor specifieke complextypen onderzocht met een advies voor een bepaalde vorm van vervolgonderzoek bij het aantreffen van complextypes zoals scheepswrakken, dijklichamen en baksteenindustrie.

Binnen het onderzoeksgebied zijn vier monumenten aangetroffen, alle ten zuiden van het plangebied. Op circa 150 m van het plangebied ligt het monument de ringdijk, badhuisweg (AMK-terrein 2337). Dit terrein met een archeologische waarde bevat resten van een verhoogde woonplaats uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Op circa 400 m ten zuiden van het plangebied ligt het restant van een bebouwde terp uit de Late Middeleeuwen (AMK-terrein 2340). Circa 500 m ten zuiden van het plangebied ligt een monument met een hoge archeologische waarde. Hier is een boerderij op een terp uit de Late Middeleeuwen aangetroffen (AMK-terrein 2338). Circa 210 m ten zuiden van het plangebied ligt AMK-terrein 2341, het Onze Lieve Vrouwe Walleke aan de Lage Strinkweg. Op deze locatie heeft mogelijk een oude kerk gestaan op een kunstmatige verhoging. Deze kerk heeft er gestaan tot circa 1150, toen deze werd weggespoeld bij een overstroming. Er is tevens aardewerk aangetroffen uit de Late Middeleeuwen en steengoed uit de Nieuwe Tijd (Archis-waarneming 402228).

Ook overige waarnemingen in het onderzoeksgebied wijzen op een oudste datering uit de Late Middeleeuwen. Zo zijn op 45 m ten zuiden van het plangebied aardewerkfragmenten van een grijze pot uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd aangetroffen (Archis-waarneming 21970). Op circa 380 m ten zuiden van het plangebied zijn zes scherven aangetroffen van aardewerk dat dateert uit de Late Middeleeuwen (Archis-waarneming 402270). Op circa 70 m ten zuiden van het plangebied zijn enkele scherven aangetroffen die aangeven dat er vanaf de Late Middeleeuwen tot in de Nieuwe Tijd bewoning is geweest. Hier zijn namelijk fragmenten aangetroffen van geglaazuurd roodbakkerd aardewerk, proto-steengoed en steengoed. Het is echter ook mogelijk dat de grond daar is opgebracht en de eventuele archeologische resten dus verstoord zijn (Archis-waarneming 402266). De fragmenten aardewerk en glas die op circa 195 m ten zuiden van het plangebied zijn aangetroffen, kunnen worden gerelateerd aan de daar staande molen. De fragmenten dateren uit de Late Middeleeuwen tot en met de Nieuwe Tijd (Archis-waarneming 402172).

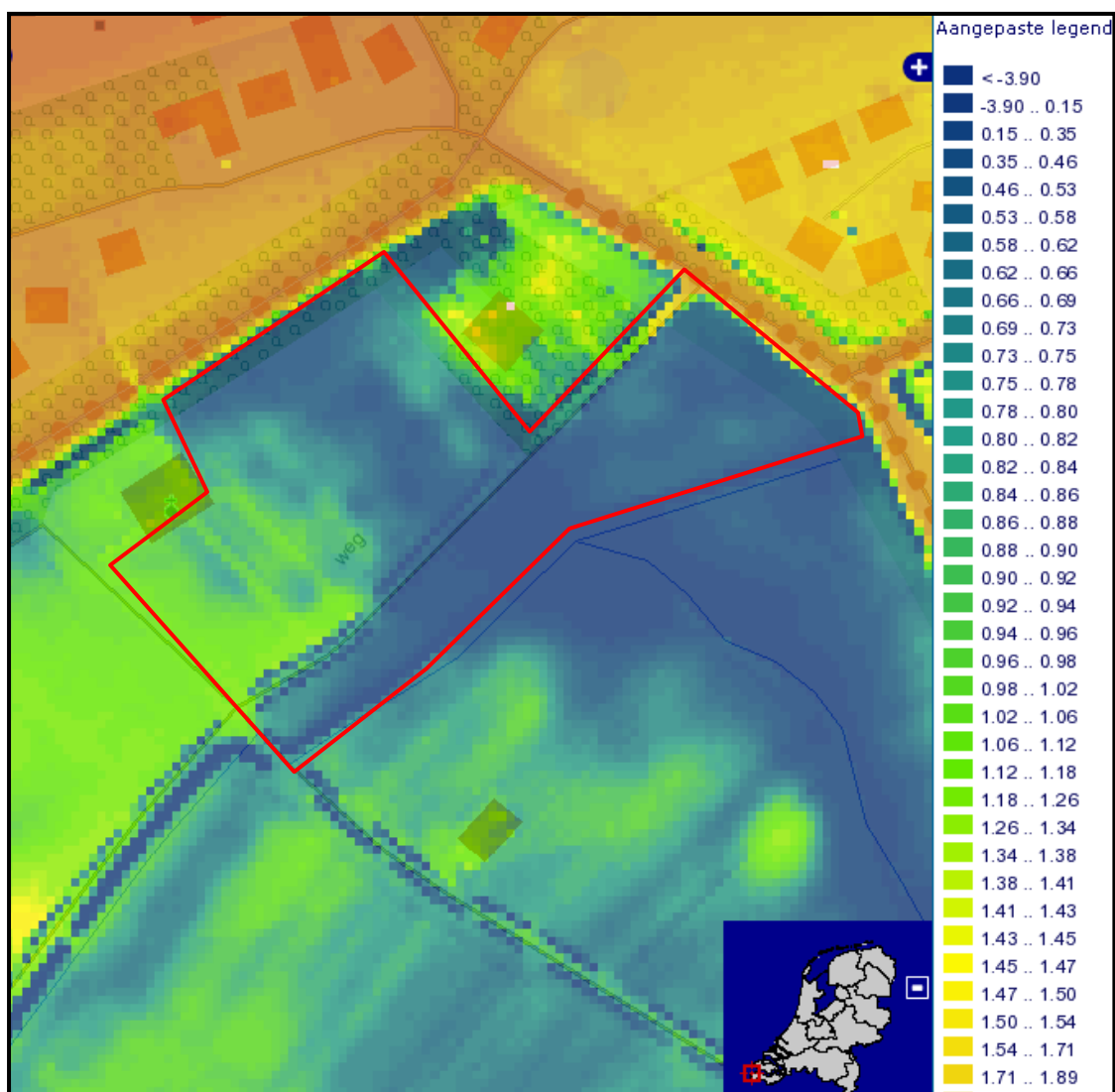
Tevens zijn er structuren aangetroffen die wijzen op bewoning in de polder ten zuiden van het plangebied. Het gaat hierbij om een tweetal terpen waarop bebouwing heeft gestaan in de Late Middeleeuwen (zie ook paragraaf 2.1 bij periode 6). Eén terp op circa 235 m ten zuiden van het plangebied bleek omgracht te zijn (Archis-waarneming 20522). De andere terp lag circa 340 m ten zuiden van het plangebied (Archis-waarneming 20523). Circa 325 m ten zuiden van het plangebied liggen resten van een verdrinken dorp uit de Late Middeleeuwen (Archis-waarneming 20529).

Er zijn geen bouwhistorische waarden aanwezig in het plangebied. Er wordt een historische waarde aan het plangebied toegekend op basis van een laatmiddeleeuws verkavelingspatroon in het landschap (www.kich.nl). Iets ten noordoosten van het plangebied geeft de CHS van de provincie Zeeland aan dat er een historische boerderij is gelegen. Het gaat hierbij om een complex van een aantal gebouwen, waaronder een wagenschuur uit het begin van de 20ste eeuw en twee gebouwen uit de periode na de Tweede Wereldoorlog, dus uit de tweede helft van de 20ste eeuw.

3.3. Landgebruik

Vanaf de 12de eeuw, na de inpoldering, is het plangebied waarschijnlijk voornamelijk gebruikt voor de landbouw en dan met name voor beweiding. Bewoning van het gebied was wel mogelijk maar dan alleen met behulp van terpen. Op historische kaarten zijn er geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van bebouwing in het plangebied (bijlage 5). Indien er bebouwing aanwezig is geweest in de Late Middeleeuwen heeft deze op een verhoging gestaan. Op het Algemeen Hoogtebestand Nederland (AHN) zijn geen verhogingen zichtbaar die duiden op een terp binnen het plangebied (figuur 12). Het zuiden van het plangebied, het deel ten zuiden van de Lange Strinkweg, is lager gelegen. Dit deel van het plangebied ligt op een hoogte van circa 0,2 m –NAP tot 0,5 m +NAP. Het deel ten noorden van deze weg loopt op naar het westen. Het hoogste punt is circa 1,1 m +NAP, terwijl het oostelijke deel minimaal 0,3 m +NAP is. Deze verhoging gaat zeer geleidelijk, waardoor er geen sprake is van een plaatselijke ophoging voor bewoning.

Het plangebied was in gebruik als akker en voor zover kan worden nagegaan, is het plangebied sinds de inpoldering vrijwel uitsluitend gebruikt als akker of weiland. Door het regelmatig ploegen van de akkers zal de bovenste laag zijn verstoord.

Figuur 12. Uitsnede van de de AHN-kaart van Nederland. Het deel ten zuiden van de Lage Strinkweg ligt lager dan het deel van het plangebied ten noorden van deze weg.

4. Verwachtingsmodel

Op basis van de ontwikkeling van het landschap kan worden gesteld dat het plangebied pas bewoonbaar was vanaf de Late Middeleeuwen (uiterlijk 1112 na Chr.). Bewoning van vóór die tijd was nagenoeg onmogelijk omdat het plangebied veelal was gelegen in een getijdengeul. Archeologische resten uit een periode dat het plangebied wel bewoonbaar was, zijn daarna weer verspoeld.

Uit de periode Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd worden in het plangebied voornamelijk resten verwacht van landbouwactiviteiten zoals sloten, greppels en kuilen. Hoewel dergelijke sporen veelvuldig zullen voorkomen binnen het plangebied wordt er veelal weinig waarde aan gehecht door de geringe zeldzaamheid. De kans op resten van bewoning worden echter klein geacht daar dit alleen mogelijk was op terpen en van deze terpen aanwijzingen zijn aangetroffen. Bekend is dat op enkele honderden meters ten zuiden van het plangebied enkele van deze terpen voorkomen maar uit het AHN blijkt dat er binnen het plangebied waarschijnlijk geen aanwezig zijn. De ontwikkeling van de bebouwing in de (directe) omgeving van het plangebied start pas vanaf het begin van de 20ste eeuw.

Het is daarom niet waarschijnlijk om onverstoorte archeologisch resten aan te treffen in het plangebied. Dit geldt voor de periode vóór de inpoldering (<1112) maar ook voor de Late Middeleeuwen of het begin van de Nieuwe Tijd.

4.1. Aanbevelingen

Aan de hand van het archeologisch onderzoek is geconstateerd dat er geen archeologische resten van voor de Late Middeleeuwen *in situ* aanwezig kunnen zijn in het plangebied. De kans op archeologische resten van enige waarde uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd is erg klein, aangezien het plangebied naar verwachting lange tijd nog zeer vochtig is geweest en er geen indicaties zijn voor een kunstmatige woonheuvel (terp). Op de historische kaarten is het plangebied bovendien onbebouwd. Er wordt geadviseerd om in het plangebied geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.

NB. Bovenstaand advies dient gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. Becker & Van de Graaf bv wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemversturende activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

4.2. Betrouwbaarheid

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het aantreffen dan wel vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een bureaustudie kan echter, op basis van de geraadpleegde bronnen, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden nooit geheel gegarandeerd worden. Indien archeologische waarden worden aangetroffen dienen deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 53, bij het Rijk gemeld te worden.

Geraadpleegde bronnen

ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Zeeland 1:25000*, Den Haag.

Barends, S./ H.G. Baas/ M.J. de Harde/ J. Renes/ T. Stol/ J.C. van Triest/ R.J. de Vries/ F.J. van Woudenberg, 2005⁹ (1986): *Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering*, Utrecht.

Berendsen, H.J.A., 2005³ (1997): *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*, Assen.

Centraal College van Deskundigen, 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 3.2, Gouda.

DLO-Staring Centrum, 1994: *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 47 Cadzand – 48 West Middelburg*, Wageningen.

Schute, I.A., 1996: Herinrichtingsgebied Kust West Zeeuwsch-Vlaanderen, een archeologische kartering en inventarisatie, RAAP-rapport 152.

Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst, 1986: *Geomorfologische kaart van Nederland, 1:50.000, blad 48 Middelburg (gedeeltelijk) – 42 Zierikzee (gedeeltelijk) – 47 Cadzand (gedeeltelijk)*, Wageningen / Haarlem.

Vos, P.C., & R.M. van Heeringen 1997: *Holocene geology and occupation history of the Province of Zeeland (SW Netherlands)*, in: M.M. Fischer (ed.), *Holocene evolution of Zeeland (SW Netherlands)*, Haarlem (Mededelingen NITG-TNO 59), 5-109.

Websites

www.ahn.nl/viewer

www.cadzand-bad.nl

www.kich.nl

www.voetscadzand.nl

watwaswaar.nl

Lijst van afkortingen en begrippen

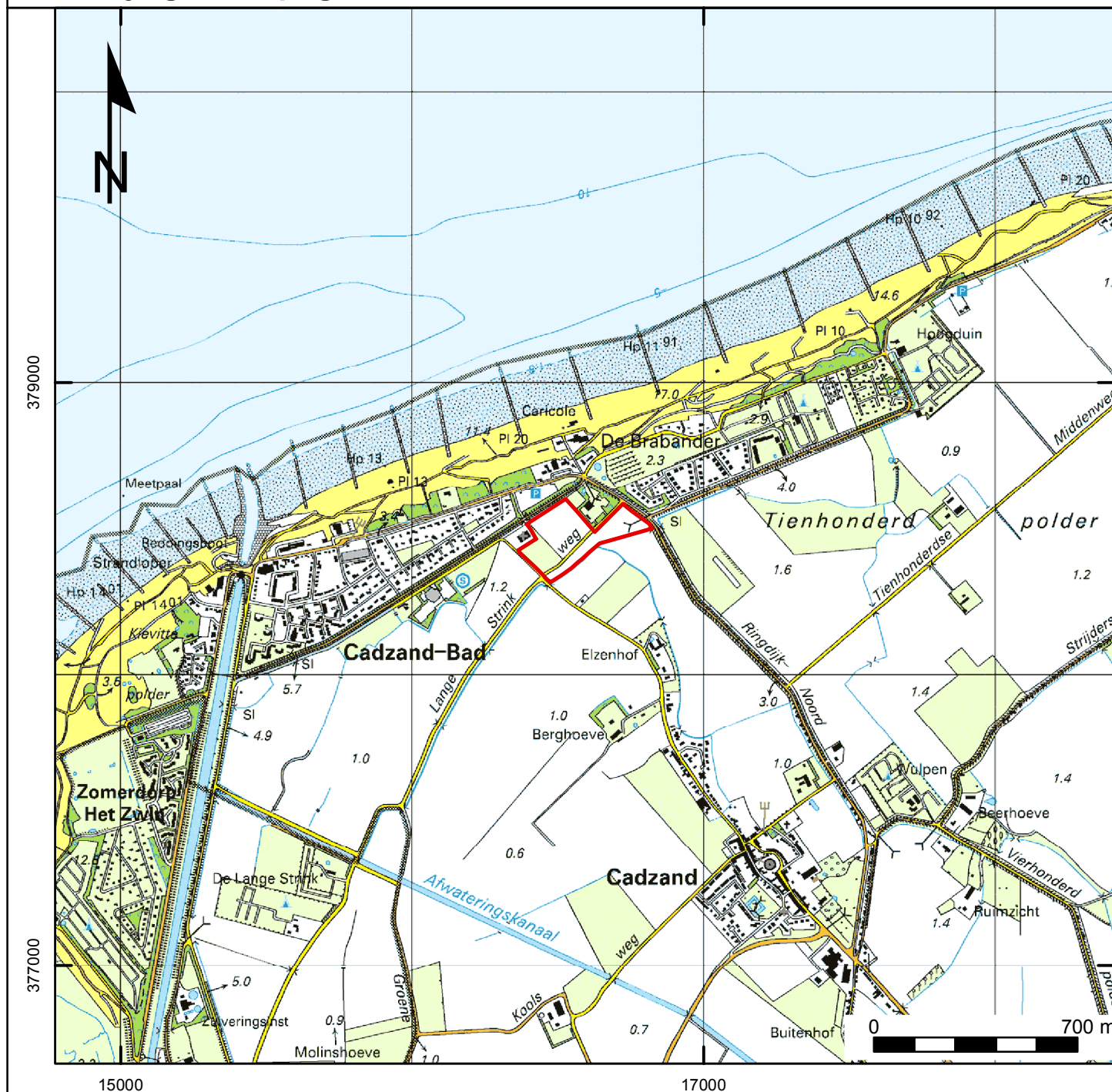
Afkortingen

Archis	Archeologisch Informatie Systeem
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
BP	Before Present (Present = 1950)
CHW/CHS	Cultuurhistorische Waardenkaart/ Hoofdstructuur
GPS	Global Positioning System
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
PvE	Programma van Eisen
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Verklarende woordenlijst

antropogeen	door menselijke activiteit veroorzaakt of gemaakt
artefact	door de mens vervaardigd voorwerp
bouwvoor	bovenste laag in een bodemprofiel die nog onder de invloed staat van
bodemroerende activiteiten	zoals ploegen. Deze laag is vaak sterk geroerd
Edelmanboor	een handboor voor bodemonderzoek
eerdgrond	grond met een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm, ontstaan door invloed van de mens, vaak gaat het om een esdek
horizont	kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humeus	organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
kwelder	een nat gebied aan de kust dat alleen met (zeer) hoog water overstroomt
leem	samenstelling van meer dan 50% silt, minder dan 50% zand en minder dan 25% klei
polder	gebied dat is afgeschermd van de invloed van water, zoals overstromingen, door het omdijken van het gebied
silt	zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm
terp	kunstmatige verhoging in het landschap met als doel het beschermen van menselijke gebouwen en activiteiten tegen de natte ondergrond en/of (regelmatige) overstromingen
vaaggrond	grond zonder duidelijke tekenen van bodemvorming
zavel	grondsoort die tussen 8 en 25% klei (deeltjes kleiner dan 0,002 mm) bevat

Bijlage 1: Topografische kaart

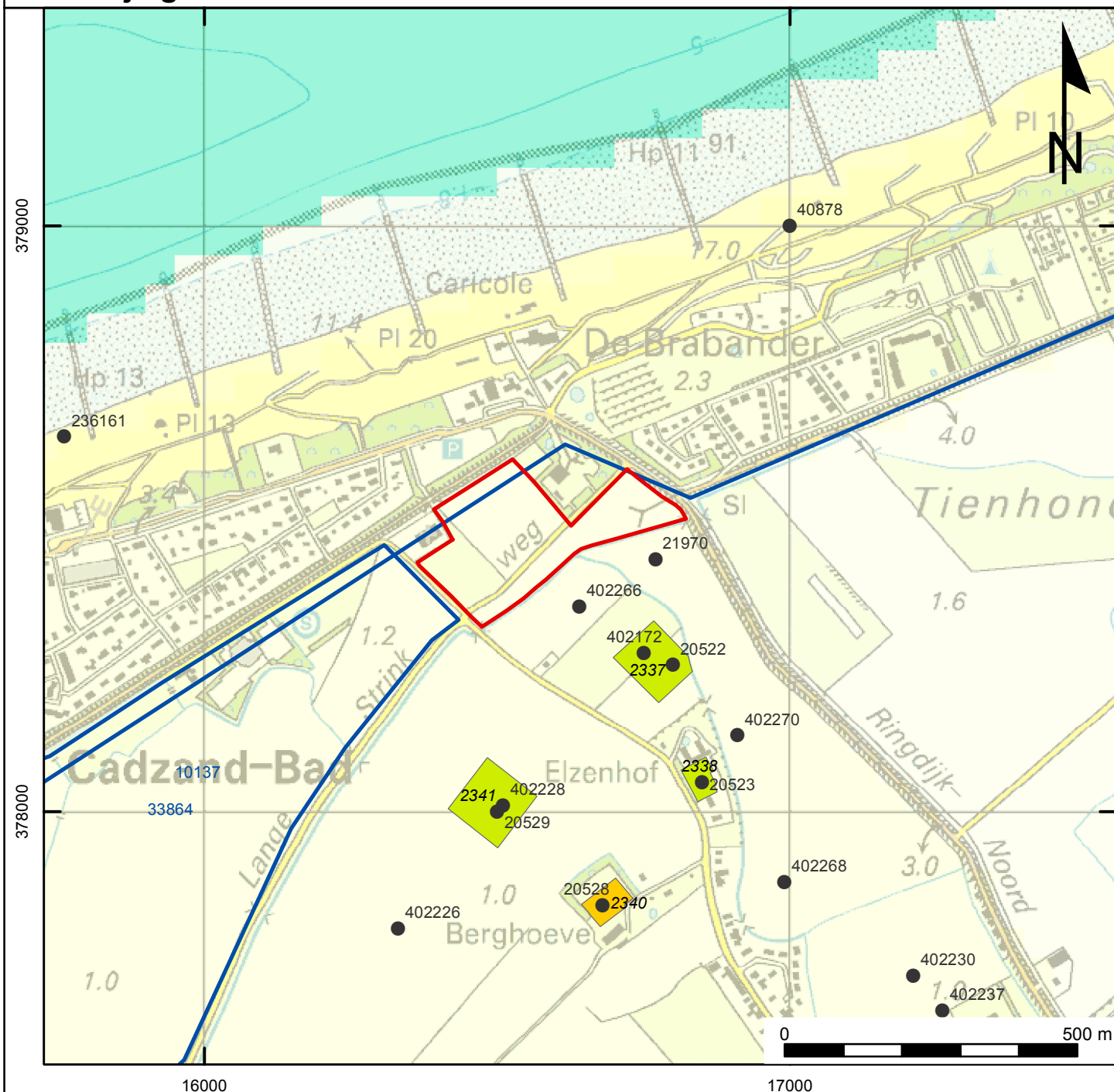
Projectnummer: 24381010

Projectnaam: Cadzand, Oostelijk deel kern Cadzand-Bad

Legenda

 Plangebied

Bijlage 2: Archis-informatie

Projectnummer: 24381010

Projectnaam: Cadzand, Oostelijk deel kern Cadzand-Bad

Legenda

- vondstmeldingen
- waarnemingen
- ▭ plangebied
- ▭ onderzoeksmeldingen

monumenten

Archeologische waarde

- ▭ Terrein van archeologische betekenis
- ▭ Terrein van archeologische waarde
- ▭ Terrein van hoge archeologische waarde
- ▭ Terrein van zeer hoge archeologische waarde
- ▭ Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

IKAW

- ▭ lage trefkans (water)
- ▭ middelhoge trefkans (water)
- ▭ hoge trefkans (water)
- ▭ lage trefkans
- ▭ water
- ▭ middelhoge trefkans
- ▭ ongekarteerd
- ▭ hoge trefkans
- ▭ zeer lage trefkans

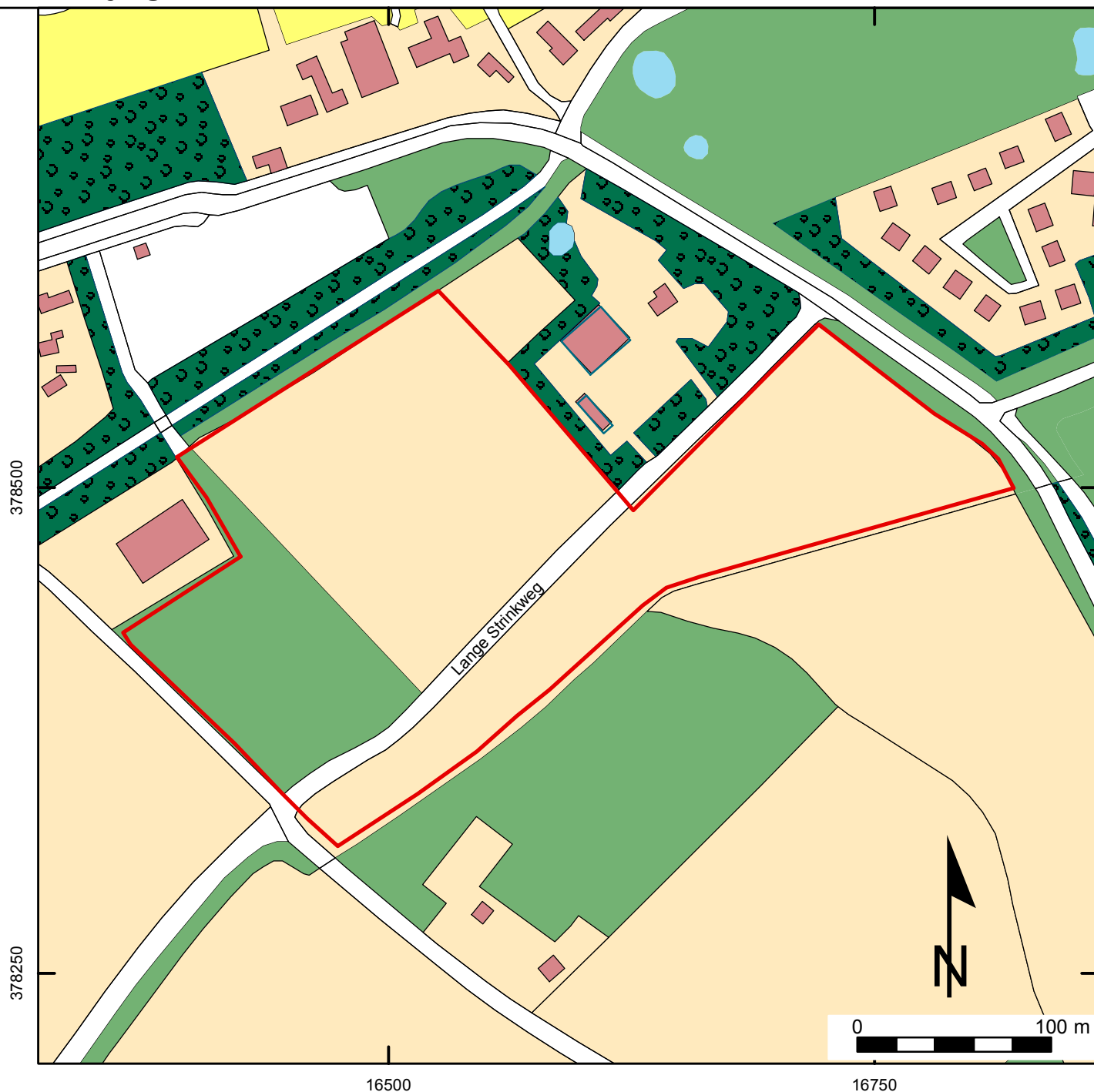

Becker & Van de Graaf

archeologie op maat

Bijlage 3: Locatiekaart

Projectnummer: 24381010

Projectnaam: Cadzand, Oostelijk deel kern Cadzand-Bad

Legenda

 Plangebied

Bijlage 4: Historische kaart 1920

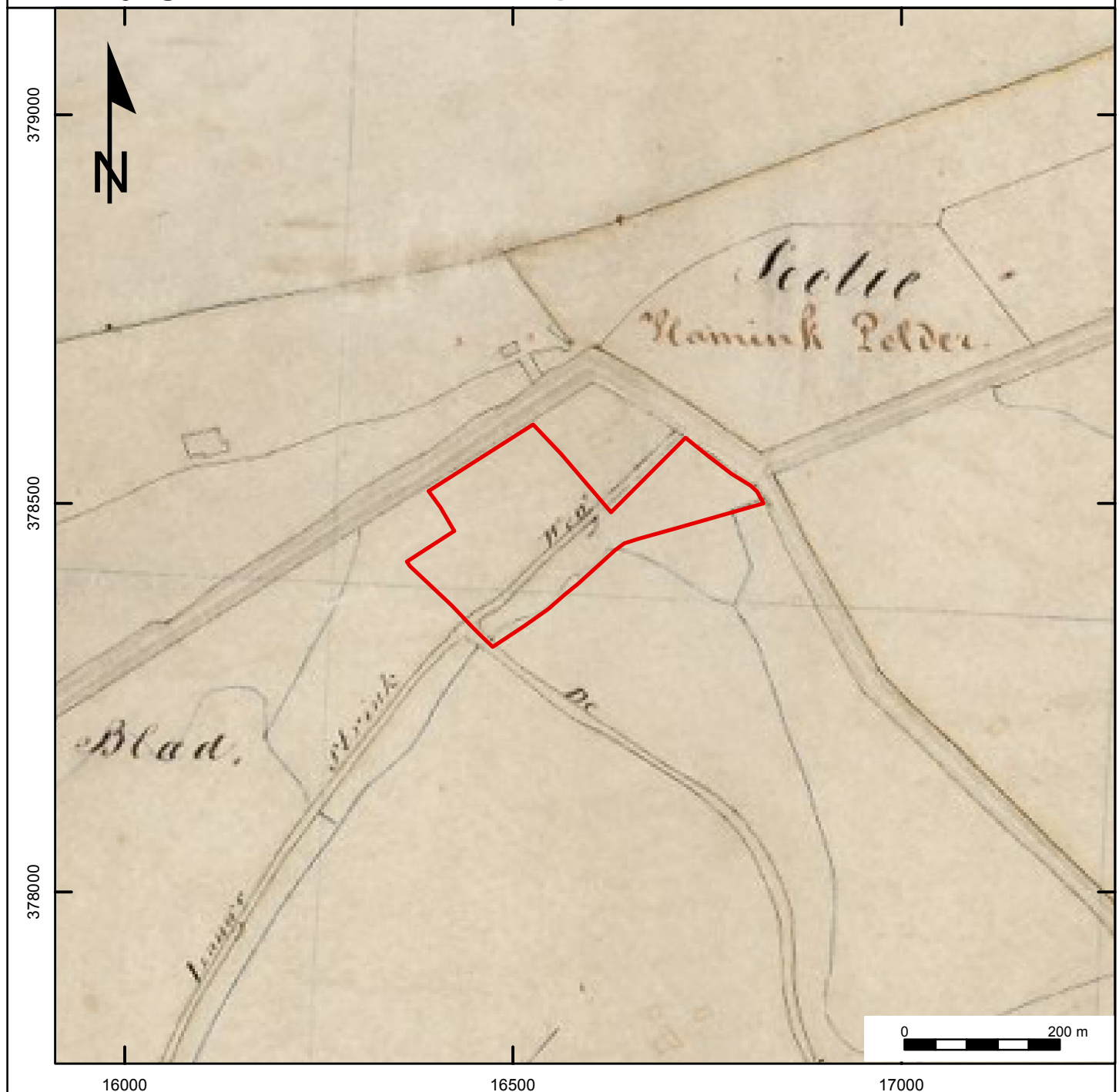
Projectnummer: 24381010

Projectnaam: Cadzand, Oostelijk deel kern Cadzand-Bad

Legenda

 Plangebied

Bijlage 5: Kadasterkaart Minuutplan 1811-1832

Projectnummer: 24381010

Projectnaam: Cadzand, Oostelijk deel kern Cadzand-Bad

Legenda

 Plangebied

Bijlage 6: Periodentabel

